

Stágel Imréné

A készletek nyilvántartása és a raktározási rend kialakítása

A követelménymodul megnevezése:

Az áruforgalmi tevékenység tervezése, irányítása, elemzése

A követelménymodul száma: 0003-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-017-50

A KÉSZLETEK NYILVÁNTARTÁSA ÉS FELMÉRÉSE

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Ön a barátjával egy boltot szeretne nyitni. Tisztában vannak azzal, milyen nagy szerepe van annak, hogy figyelemmel tudják kísérni a készletek alakulását. Gondolkoznak ezért a készlet-nyilvántartás megfelelő rendszerének kialakításán. Az alábbi kérdések merültek fel a beszélgetés során, amelyekre fogalmazza meg válaszait!

a) Miért fontos nyilvántartást vezetni a bolti árukészlet alakulásáról?

b) Milyen módszerekkel lehet nyilvántartani és adott időpontban megállapítani a bolti készletek nagyságát mennyiségben és értékben? Milyen megoldásokat alkalmaznak például a kisboltok és a nagy alapterületű egységeket működtető üzletláncok?

A szaktanárral beszéljék meg a kérdésekre adott válaszaikat, és rendszerezzék azokat!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A KÉSZLETEK NYILVÁNTARTÁSA

1. A készletek nyilvántartásának szerepe

Az értékesítés folyamatosságához, zavartalanságához elengedhetetlen, hogy a kereskedelmi egységek vezetői naprakész információkkal rendelkezzenek az árukészletek nagyságának és összetételének alakulásáról. **A készletek ismeretében tudnak döntést hozni arról, hogy a várható forgalom zökkenőmentes lebonyolításához milyen árukat, milyen mennyiségben kell beszerezni.** A beszerzésről történő döntéshez ugyanis tudniuk kell, hogy

- a következő beszerzésig terjedő időszakban mennyi lesz várhatóan az értékesítés,
- a várható értékesítésből mennyit tudnak a rendelkezésre álló készletekből fedezni, és
- az időszak végén mekkora készlettel kell rendelkezniük ahhoz, hogy a következő szállítmány megérkezéséig zavartalan legyen az értékesítés.

Ezt az összefüggést fejezi ki az áruforgalmi mérleg, amelynek szerepéről, az áruforgalmi döntésekhez történő felhasználásáról a beszerzésről szóló tartalomlemben részletesebb információkat talál.

A készletek folyamatos figyelemmel kísérése nemcsak a beszerzési döntések miatt elengedhetetlen. **Ha a kereskedő nem követi a készletek fogyását, akkor előfordulhat, hogy olyan készletek halmozódnak fel a boltban, amelyek minőségük romlása, elavulásuk miatt eladhatatlanná válnak vagy csak jelentős árengedménnyel adhatók el.** Ilyenkor a kereskedő bevételről esik el, nem tudja költségeit az árrésből fedezni.

A készletek nyilvántartására azért is szükség van, hogy a vállalkozás mindenkori vagyona, amelynek egy része árukészletben ölt testet, kimutatható és dokumentálható legyen, és ennek alapján az anyagilag felelős dolgozók elszámoltathatók legyenek.

Ahhoz, hogy a kereskedő a készletek ismeretében megalapozott beszerzési és értékesítési döntéseket tudjon hozni, szükség van a készletek nyilvántartására. A készletnyilvántartás adatai alapul szolgálnak a vállalat vagyoni helyzetének megállapításához és a felelős dolgozók elszámoltatásához is.

A készletnyilvántartás szerepe:

- az árukészlet alakulásának ismeretében megalapozhatók a beszerzési, értékesítési döntések,
- a készletekben jelentkező esetleges hiányok feltárásával lehetőség van az anyagilag felelős dolgozók kártérítési kötelezettségének megállapítására,
- alapul szolgál a vállalkozás vagyonát kimutató könyvviteli mérleg elkészítéséhez.

2. A készletnyilvántartás módjai

A vállalkozások önállóan dönthetnek arról, hogy milyen készlet-nyilvántartási rendszert alakítanak ki. Az alábbi lehetőségek közül választhatják valamelyiket:

- folyamatos készletnyilvántartás vezetnek mennyiségben és értékben,
- folyamatos készletnyilvántartást vezetnek értékben,
- folyamatos készletnyilvántartást vezetnek mennyiségben,
- év közben nem vezetnek folyamatos készletnyilvántartást (a készletnagyság megállapítása leltározással történik).

A készlet-nyilvántartási rendszer kialakításakor össze kell vetni az adott rendszer költségigényét az információkból nyerhető előnyökkel.

Folyamatos készletnyilvántartás mennyiségben és értékben

Ha a készletek alakulását **mennyiségben és értékben folyamatosan** nyilvántartják, akkor a készletekről mindig naprakész információ áll a vezetők, ill. tulajdonosok rendelkezésére. A készletek fogyáshoz rugalmasan igazítható a beszerzés, és időben intézkedhet a vezető a lassan fogyó, felhalmozódott készletek felszámolásáról. Folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartás esetén **nem kötelező az év végén a készletek tényleges számbavétele, azaz a leltározás**. A vállalkozás vagyonának kimutatása a folyamatos nyilvántartás adataiból összeállítható. Az anyagilag felelős dolgozók elszámoltatása céljából természetesen dönthetnek úgy a vállalkozás tulajdonosai, vezetői, hogy meghatározott időközönként felméri a tényleges készleteket leltározással.

A készletek folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartását manuálisan (kézzel) csak kisforgalmú és kevés áruféleséget forgalmazó kereskedelmi vállalkozások alkalmazzák. **Nagyobb készlet esetén ez a módszer számítógépes nyilvántartási rendszert igényel**. A nagy forgalmat lebonyolító vállalkozások, üzletláncok többsége ezt a megoldást alkalmazza.

Számítógépes készletnyilvántartás esetén a programba beépíthetők azok a minimális készletmennyiségek (a jelző-készletszintek), amelyeknél a gép jelzi az áruutánpótlás szükségességét. Ehhez a készlet-nyilvántartási rendszerhez szükséges számítástechnikai háttér természetesen többletkiadást jelent, a kereslet folyamatos és zavartalan kielégítése ugyanakkor kedvezően hat az elérhető bevételre

Folyamatos készletnyilvántartás értékben

A megfelelő számítógépes háttérrel nem rendelkező, de több áruféleséget forgalmazó vállalkozásoknál a folyamatos mennyiségi nyilvántartás nem, vagy csak jelentős többletmunkával oldható meg. Ezek a kereskedelmi vállalkozások **kizárólag értékben** tartják nyilván a készleteket. A nyilvántartás beszerzési és eladási áron egyaránt történhet.

Az értékbeni készletadatokat segítséget nyújtanak a főbb beszerzési és készletezési döntésekhez. Mivel azonban **e nyilvántartás mellett a készleteknek csak az összértéke ismert, áruféleségenkénti mennyisége nem, egyes termékek megrendeléséhez, az elfekvő készletek gyors feltárásához nem nyújt elegendő információt.** A beszerzési döntésekhez a nyilvántartás adatain kívül az értékesítést és raktározást lebonyolító és irányító munkatársak személyes megfigyeléseire, tapasztalataira is szükség van. Emellett rendszeres időközönként szükség van a készletek teljes áttekintésére, felmérésére. A leltározással történő készletfelmérés hozamkiesést okozhat, ha az üzlet zárva tartásával oldják meg, és ráfordítás-növekedést jelent, ha a nyitvatartási időn kívül szervezik meg (többszörbérleti- és többször energiaköltség). Az időszakonként elvégzett leltározás ugyanakkor hozzájárulhat a ráfordítások csökkentéséhez is, ha a gondatlan árukezelésből vagy tárolásból, a dolgozók figyelmetlenségéből adódó hiányra időben fény derül, és azt megtéríteti a vállalkozás az anyagilag felelős dolgozókkal.

Kizárólag értékbeni nyilvántartás esetén **az év végi vagyonmérleg összeállításához kötelező a készletek tényleges felmérése, a leltározás.**

Folyamatos készletnyilvántartás mennyiségben

Nagyon ritka megoldás, amikor **a készleteket folyamatosan mennyiségileg tartják nyilván.** Alkalmazására többnyire ott kerül sor, ahol a tulajdonos a műszak végén el akarja számoltatni az alkalmazottakat a rájuk bízott készlettel. Ez a módszer egyes áruféleségek napi nyitókészletének és az esetleges beérkezéseknek a feljegyzése mellett az értékesítések darabszám szerinti rögzítését jelenti. Ez a nyilvántartás mindig manuális (ugyanis számítógépes készletnyilvántartás esetén már megnyílik a folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartás lehetősége).

Folyamatos készletnyilvántartás nélküli tevékenység

Ha a vállalkozás **sem mennyiségi, sem értékbeni készletnyilvántartást nem vezet folyamatosan,** megtakarítja a készletnyilvántartás megszervezésének ráfordításait, de lemond a folyamatos készletnyilvántartás által biztosított információkról. A beszerzésekre vonatkozó döntéseknél ilyenkor fokozottan kell támaszkodni az áruforgalom lebonyolításában közvetlenül részt vevő dolgozók tapasztalataira, megfigyeléseire. A készletek folyamatos nyilvántartásának hiányában **év végén mindenképpen kötelező a leltározás.**

A készlet-nyilvántartási rendszerek összehasonlítása

Készlet-nyilvántartási rendszerek	Előnye	Hátránya
Folyamatos nyilvántartás mennyiségben és értékben	naprakész információkat nyújt a készletekről	a számítógépes háttér kialakítása és működtetése költséges; manuális megoldással munkaigényes

Folyamatos nyilvántartás értékben	jelentős technikai háttér nélkül is megoldható	áruféleségenként nem nyújt információt a készletek mennyiségéről
Folyamatos nyilvántartás mennyiségben	áruféleségenként információt nyújt a készletek mennyiségéről	munkaigényes; értékadatokat nem mutat

3. Készletgazdálkodási programok

A készletnyilvántartás számítógépes háttérének kialakítása lehetővé teszi különböző készletgazdálkodási programok alkalmazását. A megrendelések gyakoriságától és tétel nagyságától függően az alábbi programok segítik a minél hatékonyabb készletgazdálkodás megvalósítását:

Állandó időközönként azonos mennyiség rendelése. Ez a készletgazdálkodási program azoknál a kereskedelmi vállalkozásoknál (vagy egy-egy vállalkozás esetén azoknál az áruféleségeknél) alkalmazható, ahol a forgalom viszonylag egyenletes.

A jelzőkészlet-szint elérésekor állandó mennyiség rendelése. Az optimális készlet biztosítható úgy is, hogy mindig azonos mennyiséget, de változó időközönként rendelnek. A rendelés időpontját egy előre meghatározott ún. jelzőkészlet-szint eléréséhez igazítják. A jelzőkészlet többnyire az a minimális készletmennyiség, amely – az áru-utánpótlási időt is figyelembe véve – a forgalom zavartalan lebonyolításához szükséges.

Állandó időközönként a megadott készletszintre való feltöltés. Ez esetben is azonos időközönként, de változó mennyiséget rendel a vállalkozás. A rendelés mennyisége attól az optimálisnak tekintett készletszinttől függ, amelyet a vevői igények kielégítéséhez a tapasztalatok szerint tartani kell. Ez a készletgazdálkodási program lehetővé teszi a forgalom ingadozásaihoz való alkalmazkodást. Kis forgalom esetén kevesebbet kell rendelni az adott készletszint eléréséhez, az értékesítés fellendülésekor viszont többet. Ez a készlet-utánpótlási megoldás a szállító partnerek rugalmasságát igényli.

A jelzőkészlet-szint elérésekor a megadott készletszintre való feltöltés. Ez a készletgazdálkodási program változó időközönként, változó mennyiség rendelését jelenti. Amennyiben a készlet az előre meghatározott jelzőkészlet-szintre csökken, akkor rendel a vállalkozás olyan mennyiséget, amely a készletek – a forgalom igényeihez alkalmazkodó – kívánt szintjének eléréséhez szükséges. Ez a készletgazdálkodási modell alkalmazkodik az ingadozó forgalomhoz, de feltételezi a szállítói rugalmasságot.

Mit jelent a jelzőszint és a megadott készletszint ezeknél a programoknál?

Jelzőszintnek azt az előre meghatározott minimális készletmennyiséget nevezzük, amely az áru-utánpótlási időt figyelembe véve már szükségessé teszi a megrendelés leadását.

A KÉSZLETEK NYILVÁNTARTÁSA ÉS A RAKTÁROZÁS RENDJÉNEK KIALAKÍTÁSA

Megadott készletszint: az a készletmennyiség, amelynek tartása az adott vállalkozásnál optimálisnak tekintendő a vevőigények zavartalan kielégítéséhez.

A számítógépes készletgazdálkodási rendszerek alkalmazásakor a megfelelő paraméterek megadásával (jelzőkészlet-szint, kívánatos készletszint vagy rendelési idő, rendelendő mennyiség) egy-egy áruféleség kívánatos készletszintje jól biztosítható.

A megrendelésnél mindig figyelembe kell venni azt az árumennyiséget, melyet már megrendelt a vállalkozás, de még nem érkezett be (tehát a tényleges készletszintnek nem része). Ezt nevezzük úton lévő áruknak. Számítógépes rendszer alkalmazásánál ezek mennyisége és választéka is megjeleníthető a készlet-nyilvántartásban.

Minta utáni értékesítésnél vagy a központi raktárakat fenntartó üzletláncoknál a készletek nyilvántartásánál figyelembe kell venni az ún. "foglalt" jelzésű készleteket. Ezek azok az áruk, melyeket már a mintateremben vagy valamelyik hálózati egységben megrendeltek, de még nem kerültek kiszállításra. Adott pillanatban még a készlet részei, de valójában értékesített áruként kell figyelembe venni ezeket a rendelésnél.

A KÉSZLETEK FELMÉRÉSE LETÁROZÁSSAL

1. A leltározás szerepe

A nyilvántartott adatok alapján megállapítható, hogy mekkora a bolt készlete adott termékből. Ezt a készletértéket könyv (könyvelés) szerinti készletnek nevezzük. Ha ellenőrizni szeretnénk, hogy a boltban, raktárban ténylegesen meglévő készlet azonos-e ezzel, akkor el kell végezni a készlet felmérését.

A leltározás a készletek tényleges felmérése az áruk megszámlálásával, mérésével.

Az áruk tényleges megszámlálásával, mérésével pontos információkhoz jutnak a tulajdonosok, vezetők a készletek tényleges mennyiségéről és összetételéről. Feltárhatók vele az elfekvő készletek, valamint azon készletcsökkenések, amelyek a nyilvántartásokban nem kerülhettek rögzítésre (pl. lopásból, súlyvesztésből adódó veszteségek).

A leltározással felvett készletértéket a könyvelés szerinti készletértékkel összehasonlítva meg tudjuk állapítani a leltár eredményét. Ha a tényleges készlet kisebb, mint a könyv szerinti készlet, akkor leltárhiány van. Ellenkező esetben leltártöbbletről beszélünk.

2. A leltározás előkészítése és lebonyolítása

A leltározás előkészítése magába foglalja a leltározást végző személyek kijelölését, a feltételek biztosítását, a határidők kitűzését.

A leltározás az áruk megszámlálásával, mérésével történik. A felmért árumennyiséget leltárfelvételi íveken rögzítik manuálisan (kézzel) vagy számítógép segítségével.

A leltárfelvételi ívre feljegyzik

- a leltározás időpontját,
- a leltározott árucikkek megnevezését, azonosító számát,
- mennyiségi egységét,
- az áruféleségekből megszámlolt, illetve mért mennyiséget,
- az áruféleségek beszerzési árát, esetleg fogyasztói árát is,
- a leltárértéket a mennyiségek és az árak szorzatösszegeként.

Nagy mennyiségű áru leltározásakor a leltárfelvételi ívek alapján leltárösszesítő is készül.

A leltározás megtörténtét **leltározási jegyzőkönyvben** rögzítik, amelyben feltüntetik:

- a leltározás megkezdésének és befejezésének időpontját,
- a leltározásban résztvevők nevét, aláírását,
- a leltározás bizonylatainak sorszámát és megnevezését.

3. A leltáreredmény megállapítása

A leltáreredmény megállapítása a tényleges készlet és a könyv szerinti készlet értékének összehasonlításával történik. A leltáreredmény lehet egyező, lehet hiány vagy többlet.

A leltárhiánynak több oka lehet. Ilyenek pl.: áruromlás, lopás, gondatlan bevételezés, gondatlan tárolás.

A bolt vezetőjének, illetve tulajdonosának elemeznie kell a hiány okait, s intézkedéseket kell hoznia a következő időszakra a hiány megakadályozása érdekében. Ilyen intézkedés lehet a fokozottabb vagyonvédelem, a bolti lopások elleni védekezést szolgáló eszközök és berendezések beszerzése, a gondosabb tárolás és árukezelés megszervezése.

A hiánynak van egy olyan mértéke, amely a leggondosabb eladói munka mellett is bekövetkezhet. A hiánynak ezt a mértékét forgalmazási veszteségnek nevezzük. A forgalmazási veszteség mértékét a forgalom (az árbevétel) százalékában a vállalkozás tulajdonosa határozza meg. Mértékének megállapításánál figyelembe veszi a forgalmazott áruk jellegét, az értékesítési módot, az értékesítés körülményeit.

Leltártöbblet adódhat a fogyasztók megkárosításából, a nyilvántartás pontatlanságából.

4. A leltárfelelősség megállapítása és a leltárkülönbözet elszámolása

A bolt anyagilag felelős dolgozói kötelezhetőek a hiány forgalmazási veszteségen felüli részének megtérítésére. A leltárhiányért felelős dolgozók munkaszerződésében rögzíteni kell a felelősséget és annak mértékét.

A vállalkozás vagyonát bemutató nyilvántartásokban a tényleges készletnek kell szerepelnie. Amennyiben leltározáskor megállapították, hogy a tényleges készlet eltér a könyv szerinti készlettől, akkor a nyilvántartások adatait a tényleges készlet értékére kell helyesbíteni.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. feladat

Az információtartalom feldolgozását követően válaszolja meg újra az esetfelvetésben szereplő alábbi kérdéseket! Hasonlítsa össze válaszait a tananyag elsajátítását megelőzően adott válaszaival!

a) Miért fontos nyilvántartást vezetni a bolti árukészlet alakulásáról?

b) Milyen módszerekkel lehet nyilvántartani és adott időpontban megállapítani a bolti készletek nagyságát mennyiségben és értékben? Milyen megoldásokat alkalmaznak például a kisboltok és a nagy alapterületű egységeket működtető üzletláncok?

2. feladat

Foglalja össze a gyakorlati munkahelyén szerzett tapasztalatait az alábbiakról:

Milyen módon tartják nyilván a készleteket?

Megállapítható-e a nyilvántartásból árucikkenként az aktuális készletnagyság mennyisége?
Ha igen, hogyan?

Milyen gyakran leltároznak? Van-e és milyen mértékű a leltárhány esetén figyelembe vehető forgalmazási veszteség?

3. feladat

A Napsugár Kereskedelmi kft. egyik boltjának alábbi adatait ismerjük fogyasztói áron:

Az árukészlet értéke a lebonyolított leltározás szerint 2009. január 1-jén: 5 760 ezer Ft

A 2009. év során beszerzett áruk értéke 93 826 ezer Ft

A kft másik boltjától átvett áruk értéke 665 ezer Ft

A szállítóknak visszaküldött áruk értéke 442 ezer Ft

A selejtezett áruk értéke a 2009. évi selejtezési jegyzőkönyvek szerint 312 ezer Ft

2009. évi forgalom a pénztárgép adatai alapján 94 286 ezer Ft

A 2009. év végi leltározáskor, 2009. december 31-én felvett készlet értéke 4 851 ezer Ft.

A kft vezetése által megállapított forgalmazási veszteség a forgalom 0,3%-a.

Állapítsa meg, hogy a nyilvántartási adatok alapján mekkora készletnek kell lennie a boltban 2009. december 31-én!

Hasonlítsa össze a nyilvántartás szerinti (könyv szerinti) készlet értékét az év végi leltározáskor felvett tényleges készlet értékével! Állapítsa meg a leltáreredményt! Hiány esetén mennyi a térítendő hiány, figyelembe véve a forgalmazási veszteséget?

Milyen okai lehettek a megállapított leltáreredménynek? Kedvezőtlen eredmény esetén milyen intézkedéseket hozna a későbbi időszakra vonatkozóan ennek megakadályozására?

Megoldás:

1. feladat

a) Miért fontos nyilvántartást vezetni a bolti árukészlet alakulásáról?

A készletnyilvántartás adatai segítséget jelentenek a beszerzési döntések meghozatalához: milyen áruból mennyit rendeljen a kereskedő. Emellett az adatokból megállapítható, hogy mely áruból halmozódtak fel készletek, melyek azok a termékek, amelyek nehezebben eladhatók, és időben intézkedni lehet például akciók szervezéséről. A készletnyilvántartás adataiból lehet megállapítani, hogy mekkora készlettel kell elszámoltatni az anyagilag felelős dolgozókat, például leltározás alkalmával. A vállalkozás vagyoni helyzetének kimutatásához is szükség van a készletnyilvántartás adataira, hiszen a vagyon egy része áru- és anyagkészletben ölt testet.

b) Milyen módszerekkel lehet nyilvántartani és adott időpontban megállapítani a bolti készletek nagyságát mennyiségben és értékben? Milyen megoldásokat alkalmaznak például a kisboltok és a nagy alapterületű egységeket működtető üzletláncok?

A készletek mennyisége a kisboltokban, ha kevés áruféleséget forgalmaznak, követhető kézi feljegyzésekkel is. Például egy kerámia-szaküzletben, egy elegáns ruházati üzletben, egy elektronikai szaküzletben folyamatosan vezethetik az eladók az árubeérkezést és értékesítést termékféleségenként. Értékben a készletfogyást a pénztárgépben rögzített napi forgalom adja meg, a készletnövekedést pedig a számlákon, szállítóleveleken átvett termékek összértéke, ennek alapján – az induló készlet ismeretében – megállapítható az aktuális készletérték. A nagy forgalmú egységekben, üzletláncokban a vonalkóddal ellátott termékeket beérkezéskor készletre veszik, és értékesítéskor a pénztárnál a kód leolvasásával az adott termék készletét automatikusan rögzíti a pénztárgépekhez kapcsolódó központi számítógép. Így a készletek áruféleségenként megállapíthatók adott pillanatban – mennyiségben és értékben is. A készletek mennyiségének megállapítása történhet tényleges megszámlálással, méréssel, ez történik leltározáskor.

2. feladat

A válaszok a megfigyelt kereskedelmi egység gyakorlatától függően különbözőek lehetnek.

3. feladat

Nyitókészlet 5 760 e Ft

Készletnövekedés $93\,826\text{ e} + 665\text{ e} = 94\,491\text{ e Ft}$

Készletcsökkenés $442\text{ e} + 312\text{ e} + 94\,286\text{ e} = 95\,040\text{ e Ft}$

Könyv szerinti zárókészlet $5\,760\text{ e} + 94\,491\text{ e} - 95\,040\text{ e} = 5\,211\text{ e Ft}$

A nyilvántartás szerint 2009. december 31-én a boltban 5 211 ezer Ft értékű készletnek kell lennie.

Leltáreredmény megállapítása: Tényleges készlet – Könyv szerinti készlet

Nyershiány $4\,851\text{ e} - 5\,211\text{ e} = 360\text{ e Ft}$

Forgalmazási veszteség $94\,286\text{ e} \cdot 0,003 = 283\text{ e Ft}$

Leltáreredmény (Térítendő hiány) $360\text{ e} - 283\text{ e} = 77\text{ e Ft}$

A leltárhiány oka lehet például: vásárlói lopás, személyzeti lopás, a vásárolt áruk ellenértékének helytelen megállapítása, gondatlan árukezelésből adódó súlyveszteség egyes áruknál, stb. A leltárhiány megakadályozására alkalmazható intézkedések: nagyobb odafigyelés a személyzetre és a vevőkre, az eladótér és a raktárak felszerelése vagyonsvédelmi eszközökkel, stb.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Rendelje hozzá az alábbi jellemzőket a megfelelő készlet-nyilvántartási rendszerhez! Írja be a jellemzőkhöz a megfelelő betűjelet!

Bármelyik pillanatban megállapítható, hogy milyen mennyiségű és értékű árukészlet van a boltban az egyes áruféleségekből a nyilvántartás szerint:.....

Bármelyik pillanatban megállapítható, hogy milyen mennyiségű készlettel rendelkezik a bolt egy-egy áruféleségből:.....

Bármelyik pillanatban megállapítható, hogy milyen értékű készlettel rendelkezik a bolt:.....

Nyilvántartási rendszerek:

A/ folyamatos nyilvántartás mennyiségben

B/ folyamatos nyilvántartás mennyiségben és értékben

C/ folyamatos nyilvántartás értékben

2. feladat

Melyik készlet-nyilvántartási rendszerre érvényesek az alábbi megállapítások? Írja a megállapítások mellé az 1. feladat szerint a nyilvántartási rendszer(ek) betűjelét!

1. A vagyommérleg összeállításához a gazdasági év végén kötelező a leltározás:.....

2. Az egyes áruféleségek megrendeléséhez általában nem nyújt elegendő információt, ehhez szükség van a készletek áttekintésére:.....

3. Általában csak számítógépes készlet-nyilvántartási programmal oldható meg:.....

4. Az értékesítést darabszám szerint rögzítik a nyilvántartásban manuális (kézi) megoldással:.....

5. Az értékesítésnek csak az összértékét ismerjük, áruféleségenkénti mennyiségét nem:.....

6. Jelentős technikai háttér nélkül is megoldható:.....

7. Kialakítása költséges ugyan, de naprakész információt szolgáltat a készletekről:.....

3. feladat

Egy bolt leltár szerinti nyitókészlete fogyasztói áron 4 260 ezer Ft. A vizsgált időszakban a bizonylatok alapján vezetett nyilvántartás szerint a következő árumozgás történt fogyasztói áron:

- Árubeszerzés: 38 000 ezer Ft
- Visszárú a szállítónak: 800 ezer Ft
- Selejtezés: 13 ezer Ft
- Áruátvétel más bolttól: 350 ezer Ft
- Áruátadás más boltnak: 420 ezer Ft
- Árváltozási jegyzőkönyv szerint áremelkedésből eredő készletnövekedés: 180 ezer Ft
- Értékesítés: 36 500 ezer Ft

Forgalmazási veszteség az értékesítési forgalom %-ában: 0,1 %

A leltár szerinti árukészlet értéke az időszak végén fogyasztói áron 4 825 ezer Ft.

Állapítsa meg a zárókészlet könyv szerinti értékét fogyasztói áron, valamint a leltáreredményt!

Ha eltérés van a könyv szerinti és a tényleges készletérték között, annak milyen okai lehetnek?

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Bármelyik pillanatban megállapítható, hogy milyen mennyiségű és értékű árukészlet van a boltban az egyes áruféleségekből a nyilvántartás szerint: B

Bármelyik pillanatban megállapítható, hogy milyen mennyiségű készlettel rendelkezik a bolt egy-egy áruféleségből: A

Bármelyik pillanatban megállapítható, hogy milyen értékű készlettel rendelkezik a bolt: C

2. feladat

1. A vagyonmérleg összeállításához a gazdasági év végén kötelező a leltározás: A, C
2. Az egyes áruféleségek megrendeléséhez általában nem nyújt elegendő információt, ehhez szükség van a készletek áttekintésére: C
3. Általában csak számítógépes készlet-nyilvántartási programmal oldható meg: B
4. Az értékesítést darabszám szerint rögzítik a nyilvántartásban manuális (kézi) megoldással: A
5. Az értékesítésnek csak az összértékét ismerjük, áruféleségenkénti mennyiségét nem: C
6. Jelentős technikai háttér nélkül is megoldható: C
7. Kialakítása költséges ugyan, de naprakész információt szolgáltat a készletekről: B

3. feladat

Készletnövekedés: $38\,000 \text{ ezer} + 350 \text{ ezer} + 180 \text{ ezer} = 38\,530 \text{ ezer Ft}$

Készletcsökkenés: $13 \text{ ezer} + 800 \text{ ezer} + 420 \text{ ezer} + 36\,500 = 37\,733 \text{ ezer Ft}$

Könyv szerinti zárókészlet: $4\,260 + 38\,530 - 37\,733 = 5\,057 \text{ ezer Ft}$

Leltáreredmény: $4\,825 - 5\,057 = 232 \text{ ezer Ft}$ hiány

Forgalmazási veszteség: $36\,500 \times 0,001 = 36,5 \text{ ezer Ft}$

A forgalmazási veszteség nem fedezi a hiány összegét.

A hiány oka lehet: vásárlói lopások, személyzeti lopások, gondatlan árukezelés, árukihelyezés, a vásárlások ellenértékének helytelen megállapítása, stb.

A RAKTÁROZÁS RENDJÉNEK KIALAKÍTÁSA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Egy élelmiszerbolt megnyitása előtt üzlettársával dönteniük kell a raktározás rendjének kialakításáról is. Az alábbi kérdések merültek fel Önökben, amelyekre meg kell fogalmazniuk válaszaikat:

a) Miért fontos, hogy áttekinthető legyen az áruk elhelyezése a raktárban?

b) Mely árukat kell speciális körülmények között tárolni a raktárban?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A RAKTÁROZÁS RENDJÉNEK KIALAKÍTÁSA

A készletezési tevékenység az áruk szakszerű tárolását is magába foglalja. A kereskedőknek úgy kell meghatározniuk a tárolás helyét és módját, hogy az értékesítés zökkenőmentes legyen, és az áruk a tárolás során ne károsodjanak.

Ha helytelen döntéseket hoz a kereskedő a tárolás helyének, módjának, a raktározás rendjének kialakítására vonatkozóan, akkor a bevétele elmaradhat a kereslet alapján elérhető bevételtől, és többletköltségei is felmerülhetnek.

A készletezés technikai műveleteinek, – a tárolásnak és árukezelésnek – az értékesítési célokat kell szolgálniuk. A tárolás helyének, módjának meghatározásakor azt kell szem előtt tartani, hogy az áruk utánpótlása a raktárakból zökkenőmentes legyen. Ha kaotikus, nehezen áttekinthető a készletek elhelyezése a raktárban, ez akadályozhatja a gyors kiszállítást, illetve kihelyezést az értékesítő helyre, és indokolatlan költségeket is okoz. Az áttekinthetetlen raktárban előfordulhat, hogy a minőség-megőrzési idő vagy a szezon lejártát követően bennrekednek az áruk, vagy állaguk romlása miatt eladhatatlanná válnak, és ezáltal a beszerzésükre és tárolásukra fordított költségek egyáltalán nem, vagy csak részben térülnek meg.

1. A tárolás helyének meghatározása

A tárolási feladatok megoldhatók úgy, hogy a készlet zömét

- az elárúsító térben, vagy
- az elárúsító helyiséghez kapcsolódó raktárakban, vagy
- a bolttól távolabb eső raktárakban helyezik el.

Ha a készlet döntő részét az **elárúsító helyiségben** helyezik el, ezzel jelentős hatást lehet gyakorolni a keresletre, hiszen a kihelyezett áruk mennyisége, választéka vásárlási kedvet ébreszthet a betérő vevőkben. Vannak olyan áruk, ahol az értékesítés hagyományos vagy önkiválasztó módon történik, amit az áruk jellege, az üzlet vevőkörének elvárásai, vagy az eladótér viszonylag kis alapterülete indokol. Ezekben az esetekben a készletnek csak kis része kerül bemutatásra az eladótérben, nagyobb részét **az elárúsító helyiséghez kapcsolódó raktárhelyiségekben** tárolják. A nagy tömegben forgalmazott, vagy nagy helyigényű, vagy speciális tárolási körülményeket igénylő áruk esetében költségkímélő megoldást jelent, ha a készlet döntő részét a városokon kívül üzemelő raktárakban tárolják. Az üzletláncok általában nagy alapterületű, központi raktárakat tartanak fenn, és innen oldják meg a hozzájuk tartozó egységek áruutánpótlását. Ezekben a korszerű **raktárbázisokban** biztosítani tudják a szakszerű tárolás feltételeit, és a raktárak üzemeltetése arányaiban kisebb költséget jelent, mint a szétaprózott hálózatban.

2. A tárolás módjának kialakítása

A tárolási módot úgy kell kialakítani, hogy

- az árukészlet a tárolás alatt a lehető legkevesebb károsodást szenvedje el,
- a tűz,- vagyon,- baleset, és közegészségügyi előírásokat betartva a tárolás a lehető legbiztonságosabb legyen,
- a raktár helykihasználása a lehető legjobb legyen,
- az árukészlet könnyen mozgatható és áttekinthető legyen.

Az áruk károsodásának, állagromlásának megakadályozásához az elhelyezésnél figyelembe kell venni az áruk jellegét, tulajdonságait, az áruk egymásra hatását.

A raktári rend kialakításakor ezért alapvető szempont az áruk jellege szerinti szakosítás: **csak az azonos tárolási körülményeket igénylő áruk tárolhatók együtt.**

A raktárhelyiség hőmérsékletét, páratartalmát az ott tárolt áruk tulajdonságainak figyelembe vételével kell kialakítani. Speciális tárolási körülményeket, meghatározott hőmérsékletet igényelnek például a tökehúsok, csemegeárúk, a hal, a gyorsfagyasztott termékek, a tejtermékek. Ezeket a többi árutól és egymástól is elkülönítve, a megfelelő hőmérsékletet biztosító hűtőberendezésekben kell tárolni. A lisztet, cukrot, fűszereket, papírárúkat száraz helyiségekben kell elhelyezni. A zöldségek, gyümölcsök, a bőrárúk tárolásánál biztosítani kell a megfelelő páratartalmat.

Ügyelni kell az áruk elhelyezésénél a megfelelő áruszomszédságra. Az egymásra káros hatással lévő árukat külön helyiségben, vagy egymástól kellő távolságban szabad tárolni. A vegyi árut az élelmiszerektől elkülönítve kell elhelyezni. A lisztet, cukrot a fűszerektől el kell különíteni, mivel átvehetik azok illatát, aromáját, és ezáltal használati értékük csökken.

Figyelembe kell venni, hogy az áruk jelentős részének minőségét a tisztasága jelentősen befolyásolja. Ezeket minden olyan árutól el kell különíteni, amelyek jellegük vagy csomagolásuk (szóródás, kifolyás veszélye egyes papírba illetve palackba, tasakba csomagolt termékeknél) miatt szennyeződést okozhatnak a közelükben lévő árukban.

Az előírásokat megtartva biztonságosan kell az árukat elhelyezni mind tűzvédelmi, mind vagyon- és balesetvédelmi szempontból.

Adott területen minél több áru elhelyezését úgy kell megoldani, hogy a biztonságos és szakosított tárolás követelményei érvényesüljenek, és biztosított legyen az egyes árukhoz való könnyű hozzáférés.

Ha könnyű a tájékozódás a raktárban, akkor gyors, zökkenőmentes az áruknak a kihelyezése a bolti elárúsító helyiségbe. Az élelmiszerek jelentős részénél folyamatosan figyelni kell a minőség-megőrzési időt, és még annak lejárta előtt értékesíteni kell azokat. Az ún. szezoncikkeknel (pl. egyes ruházati cikkek) még a szezon vége előtt törekedni kell arra, hogy minél kevesebb árucikk maradjon ezekből készleten. Ezért is fontos az áttekinthető raktári rend, valamint a praktikus készlet-nyilvántartási rendszer. A számítógépes nyilvántartási rendszer a tároló helyeket is nyilvántartja, és ezáltal áttekinthetővé teszi az adott időpontban történő kihasználtságát.

A tárolási mód kialakításánál arra kell törekedni, hogy a helykihasználás a lehető legjobb legyen, ezzel komoly költség-megtakarítás érhető el.

Az áruk biztonságos mozgatásához elegendő közlekedő utat kell szabadon hagyni, és megfelelő gépeket, eszközöket kell biztosítani.

Ha áttekinthető a raktár, és a készlet-nyilvántartási rendszerből pontos adataink vannak a készletekről, akkor meg tudjuk akadályozni a nehezen eladható, ún. inkurrens készletek kialakulását. Az árukészleteket ugyanis figyelni kell abból a szempontból is, hogy milyen gyorsan értékesíthető. **Kurrens készletnek nevezük a keresett, gyorsan értékesíthető árukat, inkurrens készletnek pedig a nehezen eladható árukat.**

Az inkurrens készletek kialakulásának az alábbi okai lehetnek:

- a vevők várható keresletének helytelen felmérése,
- a vevői igények megváltozásának figyelmen kívül hagyása,
- adott áruféleség elvártnak nem megfelelő minősége, vagy a minőségnek nem megfelelő eladási ára,
- adott áru minőségének romlása a helytelen vagy túl hosszú ideig történő tárolása miatt.

Mivel az inkurrens készletek tárolókapacitást és pénzt kötnek le, ezért fontos feladat ezeknek a készleteknek a felmérése, valamint azoknak a módszereknek a kidolgozása, melyekkel értékesíthetők.

A leggyakrabban alkalmazott módszerek: a reklámozás, a hatékony értékesítő helyekre történő kihelyezés (pl. pénztár közelébe, bejárat közelébe, pultokra, kiegészítő berendezésekre), árendedményes vásárok, végkiárúsítások szervezése.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. feladat

Az információtartalom feldolgozását követően válaszolja meg újra az esetfelvetésben szereplő alábbi kérdéseket! Hasonlítsa össze válaszait a tananyag elsajátítását megelőzően adott válaszaival!

a) Miért fontos, hogy áttekinthető legyen az áruk elhelyezése a raktárban?

b) Mely árukat kell speciális körülmények között tárolni a raktárban?

2. feladat

Foglalja össze a gyakorlati munkahelyén szerzett tapasztalatait az alábbiakról:

a) Hogyan biztosítják a készletek könnyű áttekinthetőségét a raktárakban?

b) Mely árukat tárolják a többitől elkülönítve, és miért?

c) Mely áruk igényelnek speciális tárolási körülményeket, és ezt hogyan biztosítják?

d) Milyen árukezelési feladatokat látnak el az egyes áruféleségek tárolása során?

e) Hogyan védekeznek a tűz ellen, milyen kötelező előírásokat kell ezzel kapcsolatban betartaniuk?

f) Milyen módon próbálják megakadályozni az inkurrens készletek kialakulását?

g) Milyen módon és milyen eszközökkel gondoskodnak a vásárlói lopások megakadályozásáról?

3. feladat

Fogalmazza meg, hogy a bolt alábbi munkakörben foglalkoztatott dolgozóinak milyen szerepük lehet abban, hogy inkurrens készletek alakultak ki!

a) Boltvezető:

b) Eladók:

c) Raktári dolgozók:

Milyen módon lehet felszámolni az inkurrensé vált készleteket?

Megoldás:

1. feladat

a) Miért fontos, hogy áttekinthető legyen az áruk elhelyezése a raktárban?

Ha tudjuk, hogy melyik árut hol találjuk, akkor gyors a raktárból történő kiszállítás, illetve az eladótérbe történő kihelyezés. Az áttekinthető raktári rend megkönnyíti az elfekvő készletek feltárását, az áruk minőségromlásának megakadályozását is.

b) Mely árukat kell speciális körülmények között tárolni a raktárban?

A húsok, a hal, a tejtermékek, a csemegeárúk, a gyorsfagyasztott termékek hűtött tárolást igényelnek, meghatározott hőfokon. A zöldség-gyümölcs áruk tárolásához megfelelő páratartalom szükséges. A papírárúk, a liszt, cukor, só, fűszerek tárolását száraz helyiségben kell megoldani.

2. feladat

A kérdésekre adott válaszok a gyakorlati hely adottságaitól függően különbözőek lehetnek.

3. feladat

Az inkurrens készletek kialakulásában az alábbi munkakörben dolgozók szerepe lehet például:

a) Boltvezető:

- nem kísérté figyelemmel a készletek alakulását, és nem intézkedett időben az elfekvő készletek felszámolásáról (árúkihelyezéssel, reklámozással, akciókkal, stb.);
- az árubeszerezést megelőzően nem tájékozódott az adott áruból meglévő készletekről,
- nem mérte fel helyesen a vevőkör igényeit, és nem ahhoz illeszkedő minőségű, árfekvésű termékeket szerzett be;
- nem figyelt oda az áruk kezelésére, állagmegóvására, ezért azok minősége károsodott.

b) Eladók:

- nem figyelték a készletek alakulását, és nem jelezték a vezetőnek, mely áruból halmozódott fel elfekvő készlet;
- nem közvetítették a vezetőnek a vevői igények változását;
- áruajánlással, feltűnő helyre történő kihelyezéssel nem gondoskodtak arról, hogy még az esetleges minőségromlás, elavulás előtt el tudják adni a később inkurenssé váló termékeket.

c) Raktárosok:

- nem kísérték figyelemmel a raktári készletek alakulását;
- nem kezelték megfelelően az árukat a tárolás során, ezért azoknak romlott a minősége;

- nem gondoskodtak az áttekinthető raktári rend kialakításáról annak érdekében, hogy egyszerűen észrevehető legyen a készlet-felhalmozódás egy-egy áruféleségből.

Az inkurrenssé vált készletek felszámolásának lehetséges módjai:

Árendményes akciók, erőteljes reklámozás, hatékony értékesítő helyekre történő kihelyezés (pl. pénztárak közelébe, kiegészítő berendezésekre, pultokra), kiárusítás (árendmény, amíg a készlet tart).

MUNKANYELVI

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Indokolja meg, gyakorlati példákkal támassza alá az alábbi állításokat!

a) A raktári rend kialakításával a kereskedő befolyásolni tudja az elérhető bevételét.

b) A raktári rend kialakításával a kereskedő meg tudja akadályozni az indokolatlan költségek felmerülését.

c) Inkurrens készletek kialakulásának okát kereshetjük a beszerzési, a készletezési és az értékesítési tevékenységben is.

2. feladat

Nevezzen meg gyakorlati példákat arra vonatkozóan, hogy az áruk raktári elhelyezésénél, tárolási módjánál figyelembe kell venni

a) az áruk jellegét, tulajdonságait:

b) az áruk egymást károsító hatását:

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

a) A raktári rend kialakításával a kereskedő befolyásolni tudja az elérhető bevételét.

Ha a kereskedő az árukat a raktárban szakosítva, áttekinthető rendben helyezi el, akkor a "keresgélés" nem vesz időt igénybe, gyorsan és zökkenőmentesen tudja megoldani az áru kiszállítást, illetve kihelyezését az elárusító helyiségbe. A preszelekciós és hagyományos értékesítésnél az árukészletnek csak kis része van az eladótérben, ezért a vevők által kiválasztott, illetve kért termékeket sokszor a raktárból kell az eladónak kihoznia a vásárlás folyamatában. Ennek gyorsaságán is múlik a kiszolgálás színvonala, a vevők elégedettsége.

b) A raktári rend kialakításával a kereskedő meg tudja akadályozni az indokolatlan költségek felmerülését.

Az áttekinthető raktárban könnyen megállapítható az egyes áruféleségekből rendelkezésre álló mennyiség, követhető az áruk minőség-megőrzési ideje, látható az esetleges készlet-felhalmozódás egyes áruféleségekből. Így időben sor kerülhet az eladótéri árukihelyezésre, vagy különböző módszerekkel az eladás ösztönzésére, és meg lehet akadályozni, hogy a beszerzésre és tárolásra fordított költségek a készlet inkurrenssé válása miatt egyáltalán nem, vagy csak részben térüljenek meg.

c) Inkurrens készletek kialakulásának okát kereshetjük a beszerzési, a készletezési és az értékesítési tevékenységben is.

Lehet, hogy olyan árukat szerzett be a kereskedő, ami mennyiségében, választékában (minőség, ár, stb.) nem felel meg a vevőköre igényeinek. Lehet, hogy a készletezés során nem a megfelelő helyen és módon tárolták az árukat, ezért az állaguk romlott, minőségük károsodott; vagy nem gondoskodtak az áru kezeléséről; vagy nem követték a készletek alakulását, és az adott termékeket nem helyezték ki időben az elárusító térbe, ezért lejárt a minőség-megőrzési idejük vagy az ideje, ami alatt értékesíteni tudták volna azokat. Lehet, hogy az eladótérben nem megfelelő helyen mutatták be az árukat, nem fordítottak kellő figyelmet az áru szakszerű ajánlására, a vevők tájékoztatására. Az eladók nem vették észre és nem jelezték időben, hogy nem keresik a vevők az adott termékeket, és nem javasolták, hogy fokozott reklámozással, akciókkal ösztönözzék a vevőket vásárlásra.

2. feladat

Az áruk raktári elhelyezésénél, tárolási módjánál figyelembe kell venni

a) az áruk jellegét, tulajdonságait:

Például: Vannak áruk, amelyeket hűtve, az előírt hőmérsékleten kell tárolni, vannak áruk, amelyeket száraz helyen, vagy megfelelő páratartalom biztosításával kell tárolni. (Gyakorlati példák felsorolása egyéni megoldást igényel).

b) az áruk egymást károsító hatását:

Például: Vannak áruk, amelyek illatukat átadják más árukhoz, szennyezhetik a közelükben lévő árukat, vagy egészségi kockázatot jelent, ha tárolásuk élelmiszerek közelében történik. (Gyakorlati példák felsorolása egyéni megoldást igényel).

MUNKANYELV

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Horváthné Herbáth Mária, Stágel Imréné: Kereskedelmi és vállalkozási ismeretek, rendelési szám:21017 Műszaki Könyvkiadó, Budapest

Horváthné Herbáth Mária, Stágel Imréné: Az áruforgalmi tevékenység tervezése, elemzése, hatása az eredményre, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző Kft., Budapest, 2008.

A(z) 0003–06 modul 017–es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
33 341 01 0000 00 00	Kereskedő, boltvezető
51 213 01 0010 51 01	Eseményrögzítő
51 213 01 0010 51 02	Filmlaboráns
52 341 05 1000 00 00	Kereskedő
52 341 05 0100 52 01	Bútor- és lakástextil-kereskedő
52 341 05 0100 52 02	Élelmiszer- és vegyiáru-kereskedő
52 341 05 0100 52 03	Ruházati kereskedő
52 341 07 0000 00 00	Kultúrcikk-kereskedő
52 725 01 0000 00 00	Látszerész és fotócikk-kereskedő
33 341 03 0010 33 01	Építőanyag-kereskedő
33 341 03 0010 33 02	Épületgépeszeti anyag- és alkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 03	Járműalkatrész-kereskedő
33 341 03 0010 33 04	Villamossági anyag- és alkatrész-kereskedő
51 341 01 0000 00 00	Műszakicikk-kereskedő
31 341 04 0000 00 00	Vegyesiparcikk-kereskedő
31 341 04 0100 31 01	Agrokémiai és növényvédelmi kereskedő
31 341 04 0100 31 02	Gyógynövénykereskedő
31 341 04 0100 31 03	Piaci, vásári kereskedő
31 341 04 0100 31 04	Sportszer- és játékkereskedő
33 215 02 0000 00 00	Virágkötő, -berendező, virágkereskedő
33 215 02 0100 33 02	Virágkereskedő
52 341 06 0001 52 01	Antikvárium kereskedő

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

10 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató